रथानां क्व च विज्ञानं क्व च भीष्मोऽल्पचेतनः । अहमावारयिष्यामि पाण्डवानामनीकिनीं ।
आसाद्य माममोघेषुं गमिष्यन्ति दिशो दश । पाण्डवाः सहपाञ्चालाः शार्दूलं वृषभा इव । ५८३०
क्व च युद्धं विमर्द्दो वा मन्त्रं सुव्याहृतानि च । क्व च भीष्मो गतवया मन्दात्मा कालचोदितः ।
एकाकी स्पर्द्धते नित्यं सर्व्वेण जगता सह । न चान्यं पुरुषं किञ्चित् मन्यते मोघदर्शनः ।
श्रोतव्यं खलु वृद्धानामिति शास्त्रनिदर्शनं । न त्वेव ह्यतिवृद्धानां पुनर्ब्बाला हि ते मताः ।
अहमेको हनिष्यामि पाण्डवानामनीकिनीं । स्वयुद्धे राजशार्दूल यशो भीष्मं गमिष्यति ।
हतः सेनापतिस्त्वेष त्वया भीष्मो नराधिप । सेनापतौ यशो गन्ता न तु योधान् कथञ्चन । ५८३५
नाहं जीवति गाङ्गेये योत्स्ये राजन् कथञ्चन । हते भीष्मे तु योद्धाऽस्मि सर्व्वैरेव महारथैः ।
॥ भीष्म उवाच ॥ समुद्यतोऽयं भारो मे सुमहान् सागरोपमः । धार्त्तराष्ट्रस्य सङ्ग्रामे वर्षपूगाभिचिन्तितः ।
तस्मिन्नभ्यागते काले सङ्ग्रामे लोमहर्षणे । मिथो भेदो न मे कार्य्यस्त्वेन जीवसि सूतज ।
न ह्यहं त्वद्य विक्रम्य स्थविरोऽपि शिशोस्तव । युद्धश्रद्धामहं छिन्द्यां जीविताशां च सूतज ।
जामदग्न्येन रामेण महास्त्राणि विमुञ्चता । न मे व्यथा कृता काचित् त्वन्तु मे किं करिष्यसि । ५८४०
कामं नैतत् प्रशंसन्ति सन्तः स्वबलसंस्तवं । वक्ष्यामि तत्त्वं सन्तोषो निहीनकुलपांसन ।
समेतं पार्थिवं चक्रं काशिराजस्वयम्बरे । निर्जित्यैकरथेनैव याः कन्यास्तरसा हृताः ।
ईदृशानां सहस्राणि विशिष्टानामथो पुनः । मयैकेन निरस्तानि समैन्यानि रणाजिरे ।
त्वां प्राप्य वैरपुरुषं कुरूणामनयो महान् । उपस्थितो विनाशाय यतस्व पुरुषो भव ।
युध्यस्व समरे पार्थं येन विस्पर्द्धसे सह । द्रक्ष्यामि त्वां विनिर्मुक्तमस्मात् युद्धात् सुदुर्म्मते । ५८४५
तमुवाच ततो राजा धार्त्तराष्ट्रः प्रतापवान । मां समीक्षस्व गाङ्गेय कार्य्यं हि महदुद्यतं ।
चिन्त्यतामिदमेकाग्रं मम निःश्रेयसं परं । उभावपि भवन्तौ मे महत्कर्म्म करिष्यतः ।
भूयश्च श्रोतुमिच्छामि परेषां रथसत्तमान् । ये चैवातिरथास्तत्र ये चैव रथयूथपाः ।
बलाबलमभिज्ञाणां श्रोतुमिच्छामि कौरव । प्रभातायां रजन्यां वै इदं युद्धं भविष्यति ।
इति श्रीमहाभारते उद्योगपर्व्वणि रथातिरथसङ्ख्यानपर्व्वणि भीष्मकर्णकलहे सप्तषष्ट्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १६७ ॥
॥ भीष्म उवाच ॥ एते रथास्तवाख्याता स्तथैवातिरथा नृप । ये चार्द्धरथा राजन् पाण्डवानामतः शृणु । ५८५०
यदि कौतूहलं तेऽद्य पाण्डवानां बले नृप । रथसङ्ख्यां शृणुष्व त्वं सहैभिर्व्वसुधाधिपैः ।
स्वयं राजा रथोदारः पाण्डवः कुन्तिनन्दनः । अग्निवत् समरे तात चरिष्यति न संशयः ।
भीमसेनस्तु राजेन्द्र रथोऽष्टगुणसम्मितः । न तस्यास्ति समो युद्धे गदया सायकैरपि ।
नागायुतबलो मानी तेजसा न स मानुषः । माद्रीपुत्रौ च रथिनौ द्वावेव पुरुषर्षभौ ।
अश्विनाविव रूपेण तेजसा च समन्वितौ । एते चमूमुखगताः स्मरन्तः क्लेशमुत्तमं । ५८५५
रुद्रवत् प्रचरिष्यन्ति तत्र मे नास्ति संशयः । सर्व्व एव महात्मानः शालस्तम्भा इवोद्गताः ।
प्रादेशेनाधिकाः पुंभिरन्यैस्ते च प्रमाणतः । सिंहसंहननाः सर्व्वे पाण्डुपुत्त्रा महाबलाः ।